

Op bezoek bij Yamaha

GEKOEESTERDE NEUTRALITEIT

Met de alomtgeprezen CFX-concertvleugel wordt Yamaha in zeer korte tijd meer en meer een belangrijke speler op de internationale concertpodia. Pianist reisde naar het Duitse Rellingen, waar marketingmanager Olaf Krüger tekst en uitleg gaf.

In het Europese hoofdkwartier van Yamaha staan in de akoestisch volmaakte testruimte drie CFX-concertvleugels naast elkaar opgesteld, met daarachter nog een CF4 en een CF6. Een indrukwekkend schouwspel. Alle behoren ze tot dezelfde familie en ook al zijn de laatste twee een maatje kleiner, qua klank kan de CF6 wedijveren met een concertvleugel en de CF4 is ook heel geschikt voor kleinere zalen of studio's. Alle modellen - de CFX is in 2010 geïntroduceerd en de andere twee jaar daarna - hebben een voorbeeldige speelaard en een interessante klank met veel mogelijkheden, waarin de traditie van ruim honderd jaar ervaring met pianobouw én de intensieve uitwisseling met vooraanstaande pianisten doorklinken.

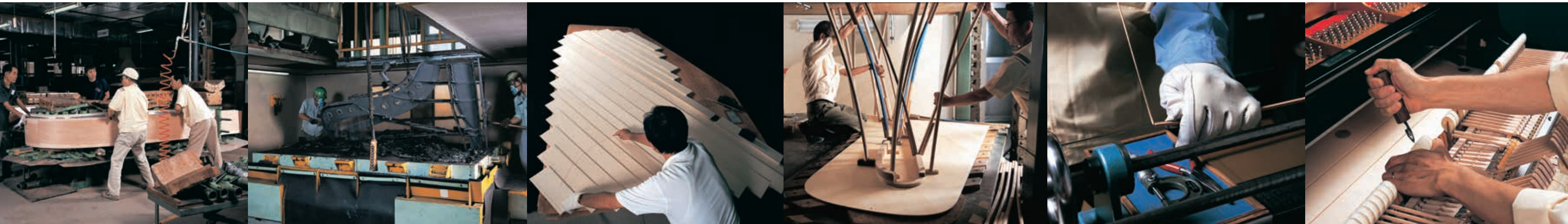
Natuurlijke klank

En toch, zoals het hoort bij een vergelijking, zijn de drie CFX-vleugels zeer verschillend van klank en karakter en weet ik nu hoe concertpianisten die voor een concert of een opname een vleugel kiezen zich moeten voelen. De eerste CFX is zeer extrovert, met een heldere maar ook volle toon. De andere twee zijn minder uitgesproken, daar zijn de verschillen minder groot. Je zou die klank nobeler kunnen noemen. De bandbreedte waarbinnen je kunt kleuren is wellicht smaller, maar daar tegenover staat dan weer een

intrinsiek fraaie klank. Elke intonatie heeft voor verschillende muziek zijn voordelen en toch heeft het extroverte exemplaar meteen mijn hart gestolen. Het is niet moeilijk voorstelbaar dat je met zo'n machtig slagschip het bij Tsjajkovski of Rachmaninov makkelijk kunt opnemen tegen een groot orkest. En toch is het ook dankzij het werkelijk superieure mechaniek heel gemakkelijk om bijvoorbeeld de staccato linkerhand van de passepied uit de *Suite Bergamasque* van Debussy quasifluisterend onder een zingende en harmonisch ingekleurde rechterhand te plaatsen. Van het kleinste pianissimo uit bijvoorbeeld *Clair de lune* van Debussy tot aan de grootse momenten uit Chopins eerste ballade of diens *Barcarolle* - alles klinkt even natuurlijk. Ook de cellolijn aan het begin van de wals in a-mineur van Chopin komt er heel karaktervol uit. Het blijkt mogelijk de vaak als neutraal omschreven Yamaha-klank zelf in te kleuren. In

Yamaha CFX

ingetogen muziek zoals Chopins *Etude op. 10 nr. 3* of het adagio uit de *Sonate pathétique* van Beethoven lukt het bovendien heel goed de verschillende stemmen die dicht bij elkaar liggen elk hun eigen klankniveau te geven. In snelle passages reageert het mechaniek voorbeeldig en natuurlijk inspireert deze vleugel ook jazzpianisten.

Kozen in het verleden al legendarische pianisten als Cziffra, Gould, Kempff en Richter voor Yamaha, ook nu zoekt het merk met nadruk de samenwerking met kunstenaars als Maria João Pires, Stephen Hough, Cyprien Katsaris en Chick Corea.

Krüger: “Ja, de piano is en blijft de kiemcel van ons bedrijf en we staan altijd open voor nieuwe ideeën. Als je wilt innoveren heeft het geen zin om in je werkplaats te blijven zitten en daar iets te maken waarvan je hoopt dat pianisten er graag op zullen spelen. Wij zetten liever de deur open. We willen vrienden en partners zijn, zodat we allemaal verder komen. De kunstenaars en wij als pianobouwers ook. Twintig jaar geleden zijn we in Europa al begonnen met een artist center in Parijs, waar pianisten instrumenten kwamen kiezen, concertpianisten hun concert konden voorbereiden, studenten konden er terecht en er werden masterclasses aangeboden. In samenspraak met al die pianisten

“We zijn met de CFX voor het eerst succesvol op de grote podia”

deden we onderzoek op onze prototypes. Dat centrum is nu verplaatst naar Rellingen, naar onze hoofdvestiging in Europa. Mijn collega Loic Lafontaine is het hele jaar door samen met een technicus onderweg om over de hele wereld artiesten die op Yamaha spelen van dienst te zijn, want we hechten zeer aan het contact met pianisten.”

Zes jaar geleden is de CFX geïntroduceerd. Hoe is die vleugel ontvangen?

“We zijn met de CFX voor het eerst zeer succesvol op de grote podia. Voorheen was dat voor ons een niche. Ons bedrijf wordt nog steeds geassocieerd met massaproductie, maar wel met een goede prijs-kwaliteitsverhouding. Daarom zijn we ook marktleider geworden. Maar met de introductie van deze nieuwe instrumenten - waar negentien jaar research aan voorafging - hebben we wel een kwantsprong gemaakt ten opzichte van de voorganger, de CF III. We hebben in de afgelopen zes jaar, in vergelijking met de jaren daarvoor, een veelvoud aan vleugels verkocht. Daar zijn we zelf eigenlijk nog steeds verbaasd over.”

Worden er nog innovaties doorgevoerd?

“Ik weet dat er voortdurend gewerkt wordt aan verbeteringen, alleen in welke vorm en wat precies wordt vanuit Japan niet altijd meteen duidelijk. Zodra een nieuwe vleugel wordt gepresenteerd denken de technici alweer aan nieuwe innovaties, maar een compleet nieuw model zal nog wel even op zich laten wachten.”

Alle onderdelen worden in eigen huis gemaakt?

“Weliswaar hebben we zelf geen schapen en kopen we de wol voor het vilt in, maar voor de rest maken we alles zelf. Dat kan alleen maar om de simpele reden dat we een zeer grote productie hebben. Yamaha heeft zelfs een eigen bos in Japan. Het klimaat is daar ongeveer zoals hier in Europa en onze houtfabriek daar levert het hout voor al onze instrumenten. Er

wordt ook hout geïmporteerd uit Canada of Zuid-oost-Europa. Dat wordt opgespoord door ‘houtscouts’ die rondreizen, tegen bomen kloppen en die dan aankopen. Het hout is natuurlijk van eminent belang voor de uiteindelijke klank.”

Deze vleugels worden volledig met de hand gemaakt?

“Elke twee, drie jaar gaan we met een handvol pianisten naar Japan en testen we daar prototypes. Een paar jaar geleden was er in het gezelschap een professor en die verwachtte louter robots, machines en lopende banden. Uiteindelijk was hij toch maar een beetje teleurgesteld dat onze fabriek zoveel leek op die van Schimmel of Steinway. Maar het is precies wat ik wilde horen. En ook bij instrumenten uit het goedkopere segment komt er nog altijd veel handwerk kijken. Snaren spinnen gaat voor de CF-serie met de hand, voor andere series met een machine. In onze ijzergieterij worden eens in de week de frames voor de CF-serie met de hand gemaakt en voor de CFX hebben we een aparte fabriek. Voor de CFX is ook een nieuwe zangbodem ontwikkeld met een andere werving dan voorheen, waardoor de instrumenten een grotere klank hebben. Deze technologie is vervolgens ook toegepast in onze C-serie, in vleugels die wel voor een belangrijker deel machinaal worden geproduceerd.”

Elk instrument is anders.

“Dat komt omdat veel materialen uit de natuur komen en elke boom is anders van structuur.”

De piano is al ruim honderd jaar een perfect instrument. Valt er eigenlijk nog wel iets te innoveren?

“We werken niet met nieuwe materialen zoals carbon, maar ik sluit niet uit dat het ooit gaat gebeuren. Bij de akoestische instrumenten kun je evenwel geen grote revoluties meer verwachten, maar op het

“We hechten zeer aan het contact met artiesten”

Yamaha CF4

gebied van digitaal, silent en hybride zijn er heel interessante ontwikkelingen. Zoals TransAcoustic, waarbij digitale informatie tot klinken wordt gebracht met gebruikmaking van de klankbodem van de vleugel, dus zonder luidsprekers of koptelefoon. Disklavier is er al dertig jaar, maar ook daar is een nieuwe generatie met internetmogelijkheden enzovoort.”

Bij de vleugels is er een soort monocultuur.

“Ja, alle pianobouwers proberen al zo’n veertig, vijftig jaar hetzelfde klankideaal te benaderen. Wij denken dat we daar met onze vaak als neutraal gekarakteriseerde klank een goede aanvulling bieden. Elke pianist kan met zijn toucher die klank beïnvloeden en onze instrumenten van nu zijn heel anders dan die van veertig jaar geleden.”

Er is ook een monocultuur op de concertpodia.

“Steinway is de norm op de podia, maar je ziet zalen en orkesten ook vaker vleugels van andere merken aanschaffen. We zijn blij met die ontwikkeling en natuurlijk doet onze dochter Bösendorfer het daar ook bijzonder goed. Wij hebben in 2008 Bösendorfer gekocht. Het bedrijf was failliet en nu zijn ze uit de rode cijfers.

De heer Lentzer en de heer Matsumoto

Olaf Krüger

“Dat is de filosofie van ons huis: fijnheid en traditie behouden”

Yamaha wilde niet ingrijpen in het bedrijf, niet de naam kopen om die vervolgens op een ander fabricaat te plakken. Japanners hebben respect voor de Weense traditie en ze wilden graag helpen om die te behouden. We bouwen hier in Rellingen ook Wiener Horn, samen ontwikkeld met de Wiener Symphoniker. Dat is de filosofie van ons huis: fijnheid en traditie behouden.”

Educatie staat bij Yamaha hoog in het vaandel.

“Ja, we hebben bijvoorbeeld een project gehad met Maria João Pires. Zij vond de CF4 zo mooi. Ze heeft zes vleugels gekozen en gesigineerd, en de koper krijgt van ons 5000 euro om te besteden aan educatie. De koper kan het bijvoorbeeld schenken aan een conservatorium. Daarnaast geven we in 2017 voor 65.000 euro uit aan stipendia voor jonge musici. Een mooi initiatief is ook het zogenaamde Deutschland Stipendium, waarbij de overheid de helft betaalt wanneer private partijen de andere helft financieren. Daar ben ik erg voor. We willen onze verantwoordelijkheid nemen.”

ERIC SCHOONES